

”Privatarkiven i Norden – en lägesbedömning”

Kenth Sjöblom
Riksarkivet, Helsingfors

Nordiska arkivdagar,
Trondheim 2.-5.9.2009

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkiven i Norden

- CUI BONO?
  - till vilken/vems nytta förvarar vi privatarkiv i Norden?
- QUO VADIS?
  - vart är privatarkiven på väg och vilka utmaningar står utanför dörren?

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Nordiskt privatarkivseminarium i Helsingfors 2007

- Andra seminariet bland nordiska arkivverkens sektioner/avdelningar/enheter för privatarkiv; första hölls i Oslo 2002
- Två centrala teman: anskaffningspolitik och elektroniska privatarkiv – framtidens främsta utmaningar?
- Centrala resultat: överenskommelse om återkommande sammanträffar samt nordisk benchmarking om privatarkiven
- Seminarierapport: "Enskilt eller privat – elektroniskt eller manuellt? Rapport från nordiskt privatarkivseminarium, Helsingfors 26.-28. november 2007" (Red. Av Kenth Sjöblom & Marja Pohjola)

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

"ENSKILT ELLER PRIVAT – ELEKTRONISKT ELLER MANUELLT?"

*Rapport från nordiskt privatarkivseminarium
Helsingfors 26. – 28. november 2007*

Redigerat av Keith Sjöblom & Maria Pohjola

KANSALLISARKISTO
RIKSAKKIVET

CUI BONO?

- Privatarkivens status i de nordiska arkivlagarna -> privatarkivens ställning inom arkivverken
- Privatarkivens antydda betydelse -> återspeglning i resursfördelningen, eller inte?!
- Privatarkiven på det övriga arkivfältet – stöd eller konkurrenter för arkivverken?

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens status

- Ingen av de nordiska arkivlagarna förpliktigar uttryckligen, att arkivverket bör omhänderta och förvara även privatarkiv.

Några exempel:

Danmark – ”Offentlige arkiver kan indsamle, modtage og bevare private arkivalier, som hidrører fra enkeltpersoner, foreninger, organisationer m.v./---/”

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens status (2)

Finland – ”Ett privat arkiv eller handlingar som hör till det kan med stöd av ett avtal som ingås med arkivets ägare övertas för att förvaras och vårdas av Riksarkivet, ett landsarkiv eller något annat arkiv som avses i denna lag.” (Arkivlagen 1994)

”Arkivverket har till uppgift/---/ 4) att skaffa och förvara andra handlingar som har betydelse för samhället och forskningen,” (Förordning om arkivverket 1994)

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens antydda betydelse

- Privatarkivens betydelse antyds – eller rentav framhålls – i olika andra sammanhang:
  - Arkivverkens (privatarkiv)strategier
  - Riktlinjer för förvarings- och anskaffningspolicy
  - ”Festtal” om arkivmaterialens betydelse

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens antydda betydelse (2)

”Arkivverket har helhetsansvaret för att de handlingar som belyser Finlands historia och det finländska samhället insamlas och bevaras samt att forskare och andra kundgrupper genom informationsservice får tillgång till arkivmaterial. Privatarkiven kompletterar avsevärt den bild som myndighetsarkiven ger av det finländska samhället.”
(Arkivverkets strategi 2010, Finland)

”Anskaffning ordnande och förvaring av privatarkiv kräver en förhållandevis större arbetsinsats av arkiven än när det är fråga om myndighetsarkiven. Ett privatarkiv är ofta oordnat, och den som överlämnar arkivet har ingen skyldighet att ordna det innan leveransen.”
(Arkivverkets strategi 2010, Finland)

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens antydda betydelse (3)

”Riksarkivet primære oppgave er å bevare arkiver etter private arkivskapere som har hatt en landsomfattende virksomhet, eller som på annen måte har hatt en så fremskutt stilling innenfor sitt arbeidsfelt at de kan regnes som betydningsfulle i nasjonal sammenheng”

och

“Riksarkivet bevarer arkiver etter private arkivskapere som faller utenfor denne definisjonen, dersom det ikke finnes andre praktiske alternativer for bevaring.”

(Riksarkivets bevaringspolitikk 2002, Norge)

”De enskilda arkiven framhålls ofta i olika politiska sammanhang som en del av det svenska kulturarvet, men denna status är inte stadfäst i svensk lag.”

(Ann Hörsell i den nordiska rapporten från Helsingfors 2007)

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens status

- Övriga aktörer på arkivfältet – hot eller möjlighet?
- Nordiska länderna har viktiga aktörer på privatarkivfältet utanför arkivverken:
  - Danmark – Sammenslutningen af lokalarkiv
  - Finland – Privata centralarkiven
  - Island - Regionarkiverne
  - Norge – Landslaget for lokal- og privatarkiv
  - Sverige – Folkrörelsernas arkivförbund
- Vad sker om/när understödet – lagstadgat statsstöd och annat – för dessa privatarkivaktörer avtar eller helt bortrationaliseras?
  - vem ansvarar för det massiva arkivmaterialet - arkivverkena?
  - hur utnyttjas specialkunskapen – var hamnar personalen?

QUO VADIS?

- Hur kommer privatarkivens situation i Norden att gestalta sig i framtiden?
- Allt mera specificerad anskaffningspolicy för att klara av ökade mängder av handlingar, särskilt från organisationer.
- Utbrett samarbete och klara gränsdragningar bland centrala aktörer för att bättre rikta knappa resurser.
- Stora krav på att kunna hantera privatarkiv i elektronisk form -> strikta direktiv för lagringsformat, resurser för bedömning av handlingarnas relevans och gallring, resurser för organiserad uppdatering

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens framtid och utmaningar

Enorma mängder arkivmaterial ute på fältet ->

- allt striktare anskaffnings- och förvaringspolicy; privatarkivstrategier (t.ex. Arkivverkets privatarkivstrategi i Finland 2007-2015)
- utbrett samarbete mellan olika aktörer på privatarkivfältet, även ABM-samarbete, med klara gränsdragningar och överenskommelser för att undvika splittrade knappa resurser
- ökad insats av donatorer/arkivbildare för att bestrida kostnader för uppordnande, gallring och förvaring – om det egna materialet anses samhällseligt relevant, bör attityden kanske också avspeglas i beredskap att delta i kostnaderna för skötseln

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens framtid och utmaningar (2)

”Arkivverkets policy för anskaffning av privatarkiv har till syfte att trygga tillgången till ett representativt och tillräckligt omfattande material från olika aktörer i samhället från olika tidsperioder.”

”Arkivverket strävar efter att minnesorganisationsfältet i sin helhet vid mottagande av material konsekvent tillämpar principen om att varje arkiv utgör en odelad helhet som inte får splittras mellan olika institutioner .”

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens framtid och utmaningar

Elektroniska privatarkivens frammarsch ->

- strikta direktiv för lagringsformat – tillämpad modell från normgivningen för myndighetsarkiven?
- resurser – personliga och materiella – för att kunna bedöma arkivmaterialets relevans och ge råd om gallring
- motsvarande resurser för att kunna garantera organiserad uppdatering och tillgänglighet

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Privatarkivens framtid och utmaningar (2)

Danskt projekt angående arkiveringen av digitala privata arkiv:

- Statens Arkivers resultatkontrakt for 2009–2012 med Kulturministeriet:

Målsättning:

- ”gennemføre et projekt med bevaring og indsamling af digitale private arkivalier fra private arkivskabere, dvs. virksomheder, organisationer, foreninger, institutioner og private personer”
- ”rådgive og understøtte betydende private arkivskabere i at foretage en selvstændig bevaringsindsats for bevaringsværdigt materiale”
- ”udvikle software, der kan gøre det lettere at udtrække data fra forskellige IT-systemer” og ”producere en arkiveringsversion, der opfylder gældende krav”

(Peter Edelholt, Nordisk Arkivnyt 2/2009)

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

Vad behövs?

- Fortsatt samarbete mellan de nordiska arkivverkens enheter för privatarkiv ->
  - i egenskap av myndigheter som administrerar statsstöd för och koordinerar arbetet med privatarkiv har de en central roll i att höja privatarkivens status
- Utvärdering av resultaten av nordiska benchmarkingen kring privatarkivarbetet ->
  - resultaten förväntas utvisa var det finns tydliga luckor i materialet, var det brister i resursfördelningen mm.
  - kan förhoppningsvis ge riktlinjer för vad ovannämnda samarbete i framtiden bör koncentrera sig kring
- God vilja och insikt hos beslutsfattare vid resursfördelning ☺

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET

”SLUT”

Tack för uppmärksamheten!

KANSALLISARKISTO
RIKSARKIVET